

CLUB EXCURSIONISTA DE GRACIA

SECCIO D'ESTUDIS

**Mapes topogràfics
moderns
de Catalunya**

PER

ENRIC RIBAS I VIRGILI

VUIT GRAFICS PER CAMIL PUIG

I UN PEL SERVEI GEOGRAFIC DE CATALUNYA

BARCELONA

1930

Llig. 4173, exp 332

MAPES TOPOGRAFICS MODERNS
DE CATALUNYA

CLUB EXCURSIONISTA DE GRACIA

SECCIO D'ESTUDIS

Mapes topogràfics moderns de Catalunya

PER

ENRIC RIBAS I VIRGILI

VUIT GRAFICS PER CAMIL PUIG

I UN PEL SERVEI GEOGRAFIC DE CATALUNYA

BARCELONA

1930

R.21430

Extret de «Mai Enrera» *Butlletí*
del Club Excursionista de Gràcia.

IMPREMTA TORRES - SALMERON, 186, INT.

MAPES TOPOGRAFICS MODERNS DE CATALUNYA

Essent de la més alta conveniència que els nostres excursionistes se sàpiguen de cor els mapes del nostre país que avui tenim utilitzables, moderns per la data o per la seva valor encara actual, i davant de que d'uns quants anys ençà, i a partir de la creació del Servei Geogràfic de Catalunya, ha anat nodrint-se bastant ràpidament la cartografia de les terres catalanes (molt especialment pels serveis d'estat espanyols, que fins aleshores no ens havien donat més que el Mapa Militar Itinerari i encara no acabat), hem cregut d'utilitat donar una relació tan documentada com ens ha estat possible dels mapes de que avui podem disposar, fent costat a una exposició que, encara que forçosament humil, voldríem que resultés una continuació digna d'aquella esplèndida manifestació de la cartografia de Catalunya que l'any 1919 realitzà el benemèrit Centre Excursionista de Catalunya. (*).

* * *

Com podreu veure, i per donar una situació resumida, entre els mapes en formació, corresponents a les terres de parla catalana, tenim el de l'"Instituto Geográfico y Catastral", que en pocs anys, i a conseqüència de la unificació de treballs cartogràfics dels serveis de l'Estat ordenada en 1923, ens ha donat un bon nombre de fulles, i fa esperar que no tardarem gaires anys a tenir-lo completat.

En canvi, per ara, és aturada a les nostres regions la publicació de l'excel·lent mapa de França a la mateixa escala, del qual solament han aparegut corresponents al nostre territori tres fulles costeres (i alguna cosa més en les minutes d'aixecaments topogràfics que se serveixen de base a aquell mapa).

(*) *Catàleg de l'exposició de mapes de Catalunya*, pel Dr. M. Faura i Sans, amb la col·laboració del Dr. Jaume Marcet i En Josep Franch. — Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya, any 1919, pàgines 131 a 175.

L'Estat Major espanyol, abans de 1923, ens donà a escala de 1/100.000 les illes Balears completes en tretze fulles, i tres més d'escaduceres corresponents a la Catalunya continental. També publicà, l'any 1922, 27 fulles de la zona fronterera a 1/20.000. Aquests treballs avui són sospesos.

Per la part de França, tenim complets el mapa anomenat de l'Estat Major a 1/80.000, i el del Ministeri de l'Interior a 1/100.000, ambdós, sense corbes de nivell, i el de 1/200.000 amb corbes.

Però, el mapa més esperançador per a nosaltres, malgrat d'ésser format amb pocs treballs propis de camp i de reduir-se als límits arbitraris de la petita Catalunya administrativa, és el de la Mancomunitat, a escala de 1/100.000, per les seves altes qualitats d'execució i d'una manera especial per ésser fet en la nostra llengua. Solament sis fulles pogueren ésser posades a la venda, abans de la suspensió causada pel transtorn polític de l'any 1923. Foren una encisera promesa que ara esperem veure acomplerta aviat.

I per acabar d'arrodonir l'idea de l'estat general de la cartografia de Catalunya, ens cal encara prendre en consideració les cartes hidrogràfiques i uns quants mapes parcials meritíssims, com els del Montseny, el d'Andorra, el del Cadí, els d'en Brossa, etc., i pel demés, i en grans extensions, haurem de recórrer, encara, als mapes com l'Itinerari militar o els de Coello, tan inadequats per vells i deficientes.

* * *

Volem esperar que aquest treball nostre tingui major eficàcia que la d'una exposició pasatgera. Voldriem ajudar a fer comprendre la necessitat urgent de tenir una completa coneixença topogràfica de la nostra terra —com a element de treball indispensable que és a tot país culte—i, més encara, la conveniència d'arribar a produir nosaltres mateixos els nostres mapes segons les nostres necessitats, única forma de que poguem reivindicar les formes autèntiques de la toponímia del nostre país, avui malauradament tan desfigurades. Potser per aquest camí podríem veure la formació d'una escola catalana de cartografia que reprengués la gloriosa tradició medieval.

1. Levés réguliers de France.

1/10.000 - 1/20.000

Pel *Service Géographique de l'Armée*.

Les fulles a escala de 1/20.000 constitueixen vuitenes parts de les del mapa de França a 1/50.000 (núm. 9 d'aquest catàleg), i cobreixen 10×10 centesimals. Corbes de nivell a 5 metres d'equidistància (cada 10 metres en les zones molt accidentades). Publicat, una zona de perímetre irregular corresponent a l'extrem oriental dels Pirineus i a la plana del Rosselló (29 fulles) i un clap al voltant de Mont-Lluís i Sallagosa (7 fulles). Dimensions: $0'37 \times 0'50$ m.

La primera de les zones indicades també està publicada a escala de 1/10.000 per reproducció directa dels aixecaments sobre el terreny, i cada fulla té un format de $5' \times 5'$ i forma una quarta part de fulla al 1/20.000.

2. Carta topográfica militar.

1/20.000

Formada pel *Cuerpo de Estado Mayor del Ejército* i publicada pel *Depósito de la Guerra*.

Impresa a 3 colors. Es la reproducció de les minutes de la zona de frontera, per a la formació del mapa militar a 1/100.000 (núm. 17), i publicat per setzenes parts de les fulles d'aquell. Cada fulla té unes dimensions de $0'56 \times 0'50$ m., i comprèn $15'$ centesimals de longitud per $10'$ de latitud. Meridians i paral·lels travessen la fulla cada $5'$.

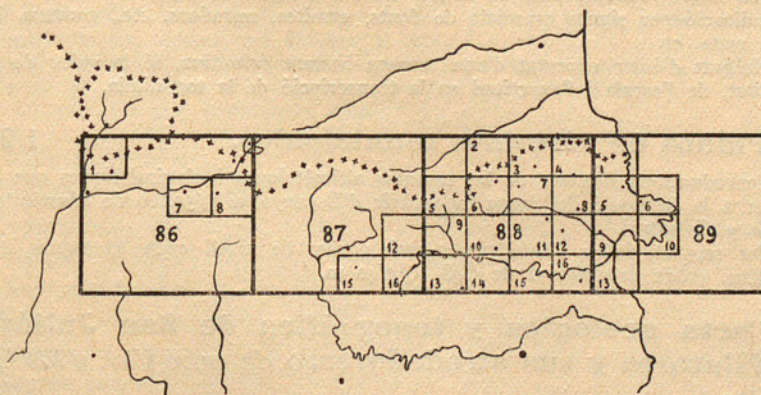
Relleu: Corbes de nivell a 20 metres d'equidistància, en bistre, numerades molt irregularment. Cotes de nivell.

Hidrografia en blau ple.

Poblacions i cases, carreteres i camins (doble ratlla), en negre.

El bosc és indicat per petits signes d'arbres, en negre.

Enllà de la frontera francesa totalment en blanc.

1. Fulles publicades de la *Carta topográfica militar*, 1/20.000 (les xifres i divisions grans corresponen a les fulles del Mapa Militar de España a 1/100.000; vegi's gràfic 6).

Les fulles publicades (any 1922) són les següents:

N.º 86 — 1. Bescaràn
 " 86 — 7. Bellver
 " 86 — 8. Das

N.º 87 — 12. San Juan de las
 Fonts
 " 87 — 15. Vallfogona

N.º 87 — 16.	<i>Olot</i>	N.º 88 — 13.	<i>Mieras</i>
" 88 — 2.	<i>Muxé</i>	" 88 — 14.	<i>Besalú</i>
" 88 — 3.	<i>La Junquera</i>	" 88 — 15.	<i>Bàscara</i>
" 88 — 4.	<i>Espolla</i>	" 88 — 16.	<i>Ventalló</i>
" 88 — 5.	<i>Comanegra</i>	" 89 — 1.	<i>Port-Bou</i>
" 88 — 6.	<i>Massanet</i>	" 89 — 5.	<i>Llansá</i>
" 88 — 7.	<i>Darnius</i>	" 89 — 6.	<i>Puerto de la Sel-</i> <i>va.</i>
" 88 — 8.	<i>Perelada</i>	" 89 — 9.	<i>Castellón de Am-</i> <i>purias.</i>
" 88 — 9.	<i>Castellfullit</i>	" 89 — 10.	<i>Cadaqués.</i>
" 88 — 10.	<i>Mayá de Moncal</i>	" 89 — 13.	<i>La Escala</i>
" 88 — 11.	<i>Llers</i>		
" 88 — 12.	<i>Figueras</i>		

3. Mapa topogràfic de la muntanya de Montserrat y de ses vessants. 1/20.000

Traçat per *Joan Cabeza*, i publicat per la Redacció de la Revista Montserratina. Lit. Henrich y C.^a Barcelona. Any 1903.

Forma un polígon irregular. Sense coordenades; únicament, per a orientació, una sageta indica el nord magnètic. Dimensions: 0'53 X 0'35 m.

Relleu: les penyes senyalades amb taques terroses; bastants punts d'altitud (indicats amb xifres vermelles).

Carreteres, doble ratlla vermella (quilometrades); carrius en negre. Poblacions i cases en negre. Ferrocarrils, en negre. Cursos d'aigua en blau.

Indicació per signes especials de fonts, ermites, miradors, etc., conreus, hortes, bosc i mata, etc.

Malgrat d'ésser executat d'una manera bastant primitiva, té la valor de la minuciositat, de l'escala i l'exactitud en la transcripció de la toponímia.

4. Planos de términos municipales. 1/25.000

Reproduccions directes de les minutes altimètriques i planimètriques que serveixen per a la formació del mapa topogràfic d'Espanya, a 1/50.000 de l'*Instituto Geográfico y Catastral*.

Per separat, fulles altimètriques amb corbes de nivell cada 10 metres, i planimètriques, sobre quadricules de 0'48 X 0'40 m.

5. Carta geológica y topográfica de San Julián de Vilatorta y sus alrededores, o de entre Vich y las Guillerías. 1/30.000

Topografia i gravat per *Eduard Brossa*; geologia pel canonge doctor *Jaume Almera*. Publicada amb la col·laboració i a despeses de F. de P. Benessat i J. M. Bofill, de la casa "El Solá", i la part geològica subvencionada per la Diputació provincial de Barcelona. Any 1905.

Comprèn aproximadament, de 2° 15'50" a 2° 22'35" longitud E. de Greenwich, i de 41° 53'25" a 41° 59'10" de latitud. Són representats en el mapa, Vich, Roda, Vilanova de Sau, Sant Sadurn d'Ossormort, Puiglagulla, Vilalleons, Santa Eugènia,

Colldetenes, Vilatorra, Folgaroles, Tabèrnoles. Alguns llocs surten del quadre. Dimensions: $0'34 \times 0'38$ m.

Tres vèrtexs geodèsics de l'*Instituto Geográfico y Estadístico* són la base de la topografia. Corbes de nivell, a 5 metres d'equidistància. Cotes d'altitud.

Hidrografia en blau, carreteres en vermell, edificacions en vermell ratllat de negre.

Es un mapa de la mateixa factura i amb iguals qualitats que les fulles del de la província de Barcelona pels mateixos autors (núm. 6).

Acompanya "*Descripción geológica y génesis de la plana de Vich*", pel doctor Jaume Almera. Memòries de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona. Tercera època. Volum V. Núm. 20. Barcelona, 1906.

6. Mapa geológico y topográfico de la provincia de Barcelona. 1/40.000

Geologia pel canonge Dr. Jaume Almera. Topografia i gravat per Eduard Brossa. Lit. Henrich y C.^a, Barcelona. Subvencionat per la Diputació Provincial de Barcelona.

Relleu per corbes de nivell cada 5 metres, sense numerar. Punts d'altitud, en general, a tots els turons.

Xarxa hidrogràfica, línia de costa i corbes batimètriques (cada 5 metres fins als 75 m. de profunditat) en blau. Edificacions en negre. Vies de comunicació en vermell.

Es meritíssim en aquest mapa el treball topogràfic, fet sense els mitjans adequats; Brossa aprofitava tot el que existia fet anteriorment i ho adaptava i completava, però amb tal justesa, que encara avui, després de la publicació de mapes més moderns, formats amb tots els elements, segueix essent un excel·lent document per la seva autenticitat (*).

El sòlid treball geològic del doctor Almera, segueix essent fonamental per al coneixement de les regions que cobreix el mapa.

Conté, als costats, una explicació dels pisos o terrenys sedimentaris, roques eruptives, localitats de substàncies útils, notes orogràfiques, hidrogràfiques i estratigràfiques i documents que sostenen el mapa.

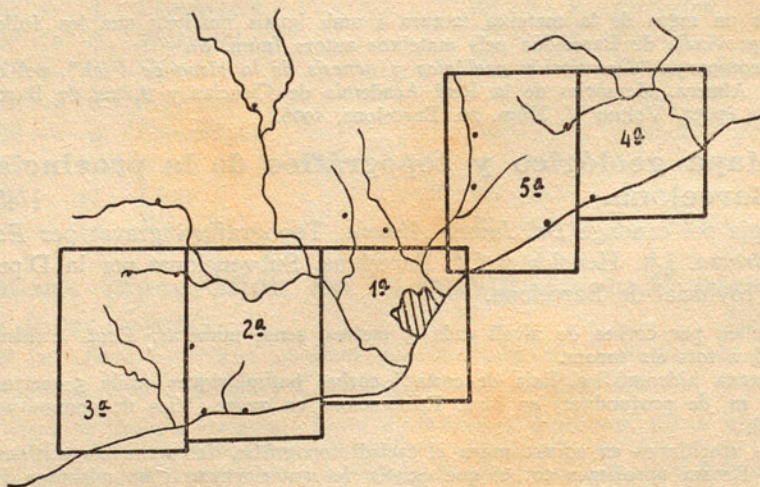
Fulles publicades:

- 1.ª *Región primera o contornos de la capital.*
Dimensions, $0'65 \times 0'68$ m. — 1.ª edició, 1891. 2.ª edició, 1900.
- 2.ª *Región segunda o del río Noya al mar.*
Dimensions, $0'47 \times 0'84$ m. — 1897.
- 3.ª *Región tercera o del río Foix y La Llacuna.*
Dimensions, $0'57 \times 0'85$ m. — 1900.
- 4.ª *Región cuarta o del río Tordera.*
Dimensions, $0'57 \times 0'64$ m. — 1913. (Reeditada en català).
- 5.ª *Región quinta o del Montseny, Vallés y Litoral.*
Dimensions, $0'87 \times 0'57$ m. — 1913. (Reeditada en català).

(*) Sobre la formidable obra cartogràfica d'Eduard Brossa, vegeu: Dr. M. Faura i Sans, *N'Eduard Brossa i Trullàs* †. Butlletí Excursionista de Catalunya, 1925, pp. 71 a 74 (Febrer).

Amb geologia del Dr. M. Faura i Sans fou preparada una altra fulla: *Regió sisena o del Vallès i Sant Llorenç del Munt*, que ha restat inèdita.

De les fulles 1.ª, 2.ª, 4.ª i 5.ª, al Centre Excursionista de Catalunya n'hi han (dedicats per Brossa) exemplars sense geologia i amb el relleu ombrejat per l'autor mateix.

2. Fulles publicades del *Mapa geològic y topogràfic de la província de Barcelona*, 1/40.000.

7. Carta topogràfica dels voltants de la Seu d'Urgell.

1/40.000

Segons treballs originals de *Marcel Chevalier*. Dimensions: 0'27 × 0'24 metres.

Imprès a un sol color.

Relleu per corbes de nivell a 25 metres d'equidistància, numerades, i cotes d'altitud.

Amb una fulla geològica, original del mateix autor, acompanya el treball: *Contribution a l'étude de la tectonique des Pyrénées et de la Catalogne*. Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural, Desembre, 1929, pp. 157 a 172.

8. Mapa topogràfic de España.

1/50.000

Publicat per l'*Instituto Geográfico y Catastral* (abans Instituto Geográfico y Estadístico).

Imprès en colors.

Cada fulla cobreix 20' de longitud i 10' de latitud, i té unes dimensions de 0'56 × 0'37 m. Longituds del meridià de Madrid. Meridians i paral·lels no travessen la fulla. Projectió polièdrica.

Relleu: Corbes de nivell en bistre cada 20 metres (numerades en negre les dels centenars, d'una manera molt confosa). Cotes d'altitud freqüents. A partir de l'any 1927, les fulles porten un ombrejat lateral donat amb la mateixa tinta bistre de les corbes de nivell, que quan ha d'ésser una mica intens les tapa totalment.

Hidrografia en blau. Es fa distinció entre els corrents d'aigua continua i no continua. Cap indicació de les fondàries marines.

Poblacions i edificacions en vermell molt transparent. Cap indicació de nombre d'habitants.

Carreteres en vermell (doble ratlla); camins en negre. Ferrocarrils en negre.

Vegetació: 17 signes distingeixen bosc, mates, sembrat, horta, vinya, oliverar, truitar, prat, etc.

Fulla especial de signes convencionals molt completa, amb 155 signes i 19 tipus de lletra. Les fulles més modernes porten indicats, al peu, els signes més importants.

Començat fa una cinquantena d'anys, el treball d'aquest mapa ha estat portat amb una extrema lentitud, fins al punt de que de les 1.100 fulles aproximadament de que ha de constar per cobrir tot Espanya, l'any 1919 n'hi havien publicades només unes 150. Després, els treballs s'han intensificat notablement i avui disposem de prop de cinquanta fulles que cobreixen, podem dir la meitat meridional de Catalunya. De Balears i València encara no hi ha cap fulla publicada.

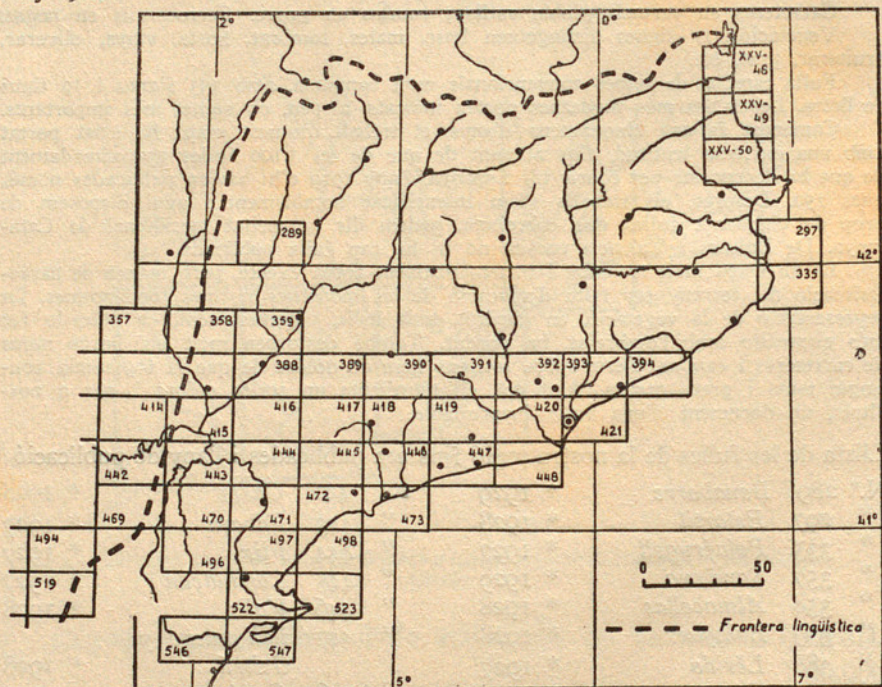
Es un mapa molt treballat i matemàticament força exacte, però manca de caracterització del terreny per falta d'aplicació de les modernes normes topològiques. La representació de la vegetació, en general, tapa molt, i darrerament, en voler-lo fer més expressiu amb l'ombrejat, ha perdut. També destorben molt els llargs noms de carreteres i camins. Però, sobre tot, ens hem de doldre de que la toponímia contingui tants i greus errors. Amb tot, ell representa un seriós esforç i, per a nosaltres, un document d'una valor inapreciable.

Llista de les fulles de la nostra regió fins ara publicades i l'any de publicació:

N.º 289	<i>Benabarre</i>	* 1929	N.º 442	<i>Caspe</i>	* 1928
" 297	<i>Estartit</i>	* 1928	" 443	<i>Fabara</i>	* 1927
" 335	<i>Palafrugell</i>	* 1927	" 444	<i>Flix</i>	* 1927
" 357	<i>Sariñena</i>	* 1929	" 445	<i>Cornudella</i>	* 1927
" 358	<i>Almacellas</i>	* 1928	" 446	<i>Valls</i>	* 1928
" 359	<i>Balaguer</i>	* 1928	" 447	<i>Villanueva y</i>	
" 388	<i>Lérida</i>	* 1927		<i>Geltrú</i>	* 1928
" 389	<i>Tárrega</i>	* 1927	" 448	<i>Gavá</i>	1922
" 390	<i>Cervera</i>	* 1928	" 469	<i>Alcañiz</i>	* 1928
" 391	<i>Igualada</i>	* 1928	" 470	<i>Gandesa</i>	* 1927
" 392	<i>Sabadell</i>	* 1927	" 471	<i>Mora de Ebro</i>	1923
" 393	<i>Mataró</i>	* 1927	" 472	<i>Reus</i>	1926
" 394	<i>Calella</i>	* 1927	" 473	<i>Tarragona</i>	1925
" 414	<i>Bujalaroz</i>	* 1929	" 494	<i>Calanda</i>	* 1929
" 415	<i>Mequinensa</i>	* 1929	" 496	<i>Horta S. Juan</i>	* 1929
" 416	<i>Mayals</i>	* 1927	" 497	<i>Perelló</i>	1923
" 417	<i>Espluga de Fran-</i>		" 498	<i>Hospitalet</i>	1920
	<i>colí</i>	* 1927	" 519	<i>Aguaviva</i>	* 1928
" 418	<i>Montblanch</i>	* 1927	" 522	<i>Tortosa</i>	1919
" 419	<i>Villafranca del</i>		" 523	<i>Buda</i>	1918
	<i>Panadés</i>	1926	" 546	<i>Ulldecona</i>	* 1929
" 420	<i>San Baudilio de</i>		" 547	<i>Alcanar</i>	1920
	<i>Llobregat</i>	1926		Fora de sèrie: <i>Barcelona</i>	
" 421	<i>Barcelona</i>	1926		<i>(ciudad)</i>	* 1927

(Els asteriscs indiquen les fulles que porten ombrejat).

Sobre la topografia d'aquest mapa ha estat començat un mapa geològic, publicat per la Diputació Provincial de Barcelona amb la col·laboració de l'Institut Geològic y Minero de España. Ha sortit a la llum la fulla núm. 421, Barcelona, l'any 1928.

3. Repartiment de les fulles publicades del Mapa topogràfic de España, a 1/50.000 (núms. 289 a 547) i de la Carte de France, a 1/50.000 (núms. XXV-48 a XXV-50).

9. Carte de France

1/50.000

Traçada i publicada pel *Service Géographique de l'Armée*, a base d'aixecaments topogràfics al 1/10.000 ó al 1/20.000.

Imprès en colors. Origen de longituds, París. Cada fulla cobreix 40' centesimals de longitud, per 20' de latitud, i té unes dimensions de 0'59 × 0'40 m. Meridians i paral·lels travessen les fulles cada 10'. Els marges porten també indicada la divisió sexagesimal. Escala de quilòmetres i milles.

Rellen: corbes de nivell en bistre, a 10 metres d'equidistància (enfortides cada 50 metres) i a llocs línies intercalades de traç trencat, als 5 metres. Ombrejat lateral i vertical combinats. Enllà de la frontera amb Espanya, corbes aproximades cada 50 metres, en una faixa d'uns quants quilòmetres; després, solament una lleugera indicació de la planimetria.

Hidrografia en blau. Corbes de fondàries marines, cada 10 metres, fins al 50 de profunditat.

Comunicacions: Carreteres i camins (doble ratlla) i ferrocarrils, tot representat en negre.

Plans de població i edificacions en vermell.

Vegetació: signes especials indicant les vinyes (puntillat morat), jardins, fruiters, prats, boscos (puntillat verd).

Al peu de les fulles, taula amb una vuitantena de signes convencionals.

Fulla especial de signes convencionals molt completa.

Excel·lent mapa, executat amb gran precisió i detalladíssim. També, esplèndidament presentat.

Es de doldre, només, que la toponímia sigui tan afrancesada.

Fulles publicades, corresponents a terra catalana:

N.º XXV — 48. *Perpignan*, any 1908.

" XXV — 49. *Port-Vendres*, any 1909.

" XXV — 50. *Cerbère*, any 1909.

(Segons treballs de 1902-1903).

Aquestes fulles corresponen a un tipus abandonat. El mapa segueix publicant-se en forma més simplificada, però per ara no en les nostres regions.

10. Plano de las Guillerías.

1/50.000

Format pel *Cuerpo del Estado Mayor del Ejército*, en 1888, conservat inèdit pel "Depósito de la Guerra".

Comprèn l'extensió de terreny, de perímetre irregular, tancada per Torelló, Manlleu, Vich, Seva, Coll Formic, poble de Montseny, el curs del Tordera fins a l'aiguabarreig amb la riera de Santa Coloma, Riudarenes, Santa Coloma de Farnés, Biunyola, Sant Martí de Llémana, Sant Feliu de Pallerols, coll de Bracons i Vidrà. Dimensions: 0'90 × 1'20 m.

Representació en negre.

Relleu per corbes de nivell, a 40 metres d'equidistància, no numerades. Cap indicació de punts d'altitud. Els llocs encinglerats són senyalats amb sistemes de ratlletes normals a les corbes.

Carreteres i camins, representats en doble ratlla.

Cap mena de coordenades ni escala gràfica.

Mapa minuciós i interessant, però molt perjudicat per una presentació defec-tuosa. La toponímia força mal transcrita.

11. Mapa del Cadí.

1/50.000

Aixecament fet per *Léo Aegerter*, a despeses de Cooperativa de Fluidó Eléctric i publicat conjuntament amb el Centre Excursionista de Catalunya. Any 1923.

Representa una zona de terreny aproximadament triangular, que comprèn la conca alta del Cardoner i de Riu de La Vansa i limitada al Nord per la serra del Cadí. Dimensions: 0'575 × 0'67 m.

Relleu per corbes de nivell en bistre, a 50 metres d'equidistància, numerades als cinc cents. Els encinglerats, representats en negre, tapen molt. Nombroses indica-cions d'altitud en negre. Corrents d'aigua en blau. Carreteres (doble ratlla) i camins, poblats i cases, tot en negre.

Bon mapa, malgrat d'una mica d'enfarfegament, sobretot en el retolat

12. Mapa del Montseny.

1/50.000

Executat a base d'altres mapes existents i en una petita part aixecat de nou per *Léo Aegerter*. Publicat pel Centre Excursionista de Catalunya, l'any 1924.

Impressió i gravat: Geograph. Aust. Kümmerly & Frey, Bern.

Dimensions: 0'57 × 0'38 m. Longituds de Madrid; meridians i paral·lels travessen la fulla de 5' en 5'. Comprèn des del pla de la Garga a Breda, i des de la Garriga a Viladrau.

Relleu, per corbes de nivell en bistre, a 25 metres d'equidistància; les que fan centenar, línies interrompudes i numerades. Representació dels llocs enasprats, en negre. Cotes d'altitud ben repartides.

Xarxa hidrogràfica, en blau. Poblacions i cases, carreteres, camins i ferrocarrils, en negre (les carreteres i els camins carreters ratlla doble).

Breu taula de signes convencionals (18).

Bon mapa. Toponímia curosament revisada.

13. Les Vallées d'Andorre.

1/50.000

Topografia i dibuix de *Marcel Chevalier*. Publicat l'any 1925, sota el patronatge de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona, amb el concurs del Centre Excursionista de Catalunya.

Dimensions, 0'60 m. × 0'54 m. Meridià inicial, Madrid. Projectió cònica de Tissot. Enfora dels límits d'Andorra en general en blanc.

Relleu per corbes de nivell, en bistre, cada 25 metres. Totes les que fan centenar, enfortides i numerades. Els encinglerats enèrgicament representats. Cotes d'altitud.

Hidrografia, en blau. Edificacions, en negre. Carreteres (doble ratlla) i camins en negre.

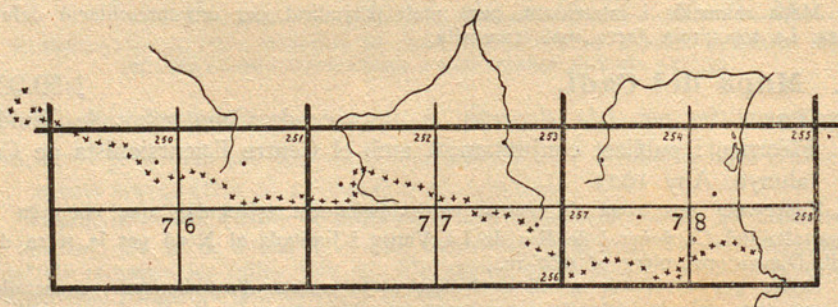
Breu taula de signes convencionals.

Bon mapa. Unicament, la toponímia una mica defectuosa.

14. Carte de France.

1/80.000

Formada pel *Corps d'Etat Major* i publicada pel Dépôt de la Guerre, de 1818 a 1878. Mantinguda al dia pel Service Géographique de l'Armée.

4. Fulles corresponents a Catalunya i als Pirineus centrals dels mapes de França a 1/80.000 (divisió i xifres petites) i a 1/200.000 (divisió i xifres grans).

Impressió en negre. Projectió de Bonne. Cada fulla cobreix 32 × 20 quilòmetres i té unes dimensions de 0'79 × 0'495 m. Meridià inicial, París. Els marges porten com a divisió principal la centesimal (meridians i paral·lels travessen les fulles cada 10') i també porten indicada la sexagesimal.

Relleu per ratllat en la direcció de la màxima pendent; llum vertical. Bon dibuix dels encinglerats.

Les carreteres representades en ratlla doble i els camins en senzilla.
 Enfora de la frontera, gairebé en blanc.
 Bon mapa; finament dibuixat i gravat.

Les fulles corresponents a Catalunya i als Pireneus centrals són:

N.º	250	<i>Urdos</i>	1900
"	251	<i>Luz</i>	1900
"	252	<i>Bagnères-de-Luchon</i>	1900
"	253	<i>Foix</i>	1900
"	254	<i>Quillan</i>	1900
"	255	<i>Perpignan</i>	1901
"	256	<i>L'Hospitalet</i>	1900
"	257	<i>Prades</i>	1900
"	258	<i>Céret</i>	1900

Els anys són els de la darrera revisió sobre el terreny.

15. Région volcanique Olot-Bañolas.

1/80.000

Topografia i dibuix, per *Marcel Chevalier*.

Vèrtexs geodèsics: Puig Sacalm i Rocacorba. Meridià inicial, Madrid. El meridià 6° 10' i el paral·lel 42° 5' travessen la fulla. Projectió de Tissot (3r. sistema). Dimensions: 0'44 × 0'33 m.

Formant un perímetre irregular, limiten el mapa, Ridaura, el Puig Sacalm, coll de Bracons, Sant Pere de Falgars, El Far, Amer, Sant Martí de Llémana, Rocacorba, Banyoles, Serinyà, Besalú, Argelaguer, Montagut, La Cau.

Relleu representat per corbes en bistre, amb equidistància de 25 metres. Corbes mestres cada 100 metres.

Hidrografia en blau. Poblacions en negre, igualment que les carreteres (doble ratlla) i ferrocarrils.

Junt amb una carta geo-tectònica, acompanya "Essai sur la physiographie de la Catalogne Orientale" pel mateix autor, publicat al Butlletí de la Institució Catalana de Història Natural, gener-febrer, 1926, pp. 27 a 51.

16. Mapa de Catalunya.

1/100.000

Publicat pel *Servei Geogràfic de la Mancomunitat de Catalunya*.

Imprès en colors.

Cada fulla cobreix 30' de longitud per 15' de latitud, i té unes dimensions de 0'42 × 0'28 m. Meridià inicial, Madrid. Meridians i paral·lels creuen les fulles cada 5'. Projectió cònica analítica de Tissot.

Relleu per corbes de nivell en bistre a 50 metres d'equidistància, accentuant i numerant cada doscents cinquanta metres. Ombrejat del nord-oest, gris, molt efectiu. Cotes d'altitud freqüents.

Hidrografia en blau. Corbes batimètriques cada 10 metres fins als 100 m.

Edificacions en negre. Indicats en milers i centenars el nombre d'habitants de cada ajuntament.

Carreteres i camins en vermell. Ferrocarrils en negre. En trencar-se al marge de la fulla les vies de comunicació, una sageta i el nom indiquen la població on se dirigeixen.

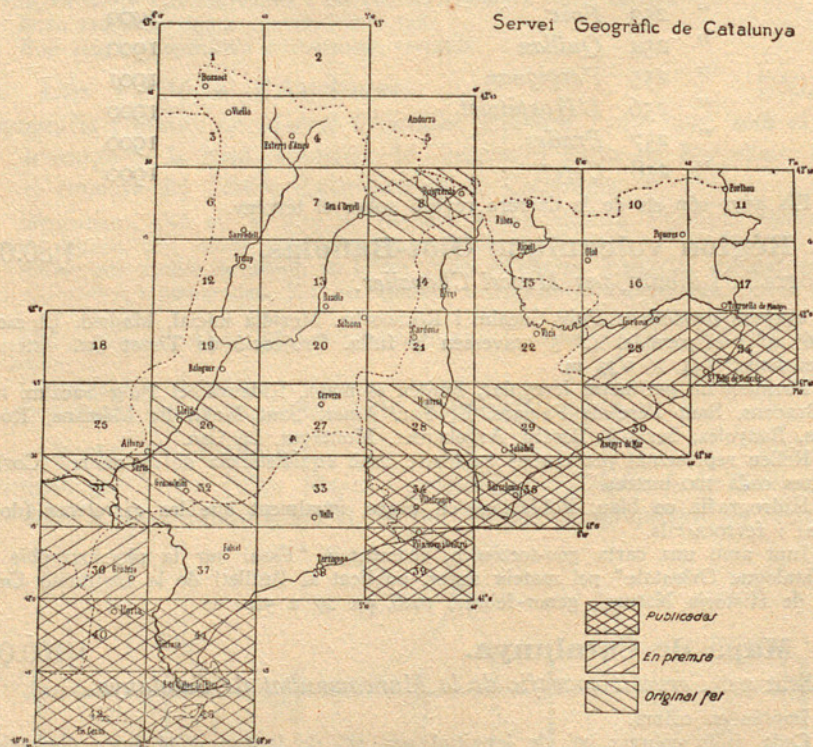
Lletra rodona en els noms orogràfics, que en terreny accidentat destorben una mica.

Toponímia revisada per la Secció de Filologia de l'Institut d'Estudis Catalans, i per tant amb moltes garanties d'exactitud.

Els signes convencionals (50) indicats al peu de cada fulla.

Mapa molt ben executat; és clar i d'un efecte excel·lent. Conté molt poc treball propi de camp i s'ha aprofitat tot el treball bo fet fins a la data (principalment, el de l'Institut Geogràfic, de Madrid). Hi havia molta feina avançada, quan per la pertorbació política d'Espanya de l'any 1923, quedà sospesa tota l'obra de la Mancomunitat, i entre ella la publicació del mapa. Esperem ara la represa.

El projecte consta de 43 fulles que cobreixen les quatre províncies de la Catalunya estricta. Les publicades són:

5. Distribució en fulles i estat dels treballs del mapa a 1/100.000 del Servei Geogràfic de Catalunya.

N.º 24.	<i>Sant Feliu de Guíxols.</i>	Any 1923
" 34	<i>Vilafranca del Penedès</i>	" 1922
" 35	<i>Barcelona</i>	" 1923
" 39.	<i>Vilanova i Geltrú.</i>	" 1923
" 40.	<i>Horta.</i>	" 1925
" 41.	<i>Tortosa.</i>	" 1923
" 42.	<i>Ulldecona.</i>	" 1925
" 43.	<i>Les Goles de l'Ebre.</i>	" 1923

A base d'aquest mapa topogràfic, s'havia de formar també un mapa geològic i un mapa agronòmic. De la sèrie geològica n'aparegueren les fulles núms. 24, 34, 39, 41 i 43, sota la direcció del Dr. M. Faura i Sans; un fulletó acompanya cada fulla, però no arribà a aparèixer el corresponent a la fulla núm. 41. Del mapa agronòmic no n'arribà a sortir cap fulla.

17. Mapa militar de España.

1/100.000

Format pel *Cuerpo de Estado Mayor del Ejército* i publicat pel *Depósito de la Guerra*.

Imprès en colors.

Cada fulla comprèn 60' centesimals de longitud, per 40' de latitud, i té unes dimensions de 0'45 X 0'40 m. Origen de longituds, Madrid. Meridians i paral·lels travessen la fulla cada 10'. També és indicada al marge la divisió sexagesimal. Projectió policèntrica.

Relleu: Corbes de nivell en bistre cada 50 metres, numerades, en negre, d'una manera irregular i bon xic confosa, i de vegades unes petites sagetes indiquen a quina corba es refereixen les xifres. Els llocs enaspats senyalats amb unes ratlletes normals a les corbes de nivell. Les fulles corresponents a l'illa de Mallorca, porten un ombrejat en negre, de molt efecte, però que fa les corbes poc visibles.

Hidrografia en blau. Edificacions en vermell.

Carreteres en vermell, i camins en negre (tot en doble ratlla). (En les fulles de Mallorca les carreteres també són representades en negre).

El bosc és indicat per petits signes d'arbre, bastant espaiats, en verd.

Tots els noms escrits en negre. La toponímia bastant malament.

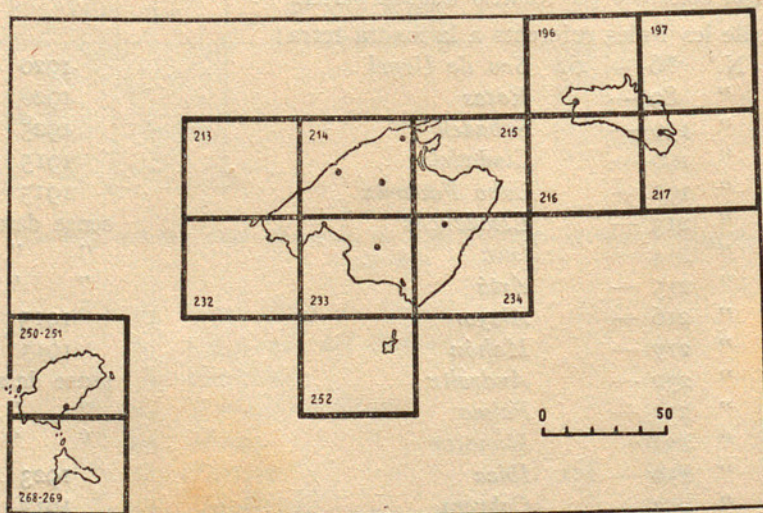
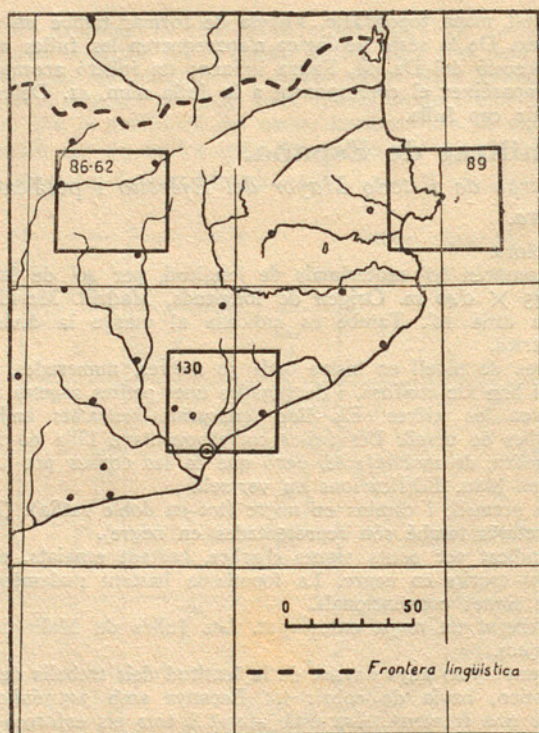
Cap taula de signes convencionals.

Resulta en general un mapa enfarfegat. Les fulles de Mallorca i de Menorca queden molt boniques.

Projectat fa uns 15-20 anys davant de la lentitud dels treballs de l'Institut Geogràfic y Estadístico, havia de cobrir tot Espanya amb 345 fulles, de les quals n'hi ha publicades una trentena. Ara està aturat i tots els esforços són dedicats al mapa de l'Institut Geogràfic. Es proposa de continuar la seva publicació a mesura que pugui obtenir-se per reducció d'aquest darrer.

Llista de les fulles referents a la nostra terra:

N.º	86 — 62	<i>Seo de Urgel</i>	1920
"	89 —	<i>Rosas</i>	1920
"	130 —	<i>Sabadell</i>	1925
"	196 —	<i>Ciudadela</i>	1915
"	197 —	<i>Cabo Favaritx</i>	1915
"	213 —	<i>Estallenchs</i>	sense data
"	214 —	<i>Inca</i>	" "
"	215 —	<i>Artá</i>	" "
"	216 —	<i>Alayor</i>	1915
"	217 —	<i>Mahón</i>	1915
"	232 —	<i>Andraitx</i>	sense data
"	233 —	<i>Palma</i>	" "
"	234 —	<i>Manacor</i>	" "
"	250 — 251	<i>Ibiza</i>	1923
"	252 —	<i>Cabrera</i>	1915
"	268 — 269	<i>Formentera</i>	1923

6 i 7. Fulles publicades del *Mapa Militar de España*, a 1/100.000.

18. Carte de France.

1/100.000

Traçada pel "Service Vicinal", per ordre del *Ministre de l'Intérieur*.

Imprès en 5 colors, per Erhard Fres. París. Librairie Hachette et Cie. Des de 1922 sota la direcció tècnica del Service Géographique de l'Armée, i és en curs de revisió.

Mapa especialment traçat per a l'estudi de les vies de comunicació.

Cada fulla cobreix 30' de longitud per 15' de latitud, aproximadament 38 per 28 quilòmetres. Meridià inicial, París. Dimensions: 0'405 X 0'275 m.

Ample marge que és trencat sempre que la bona representació ho exigeix.

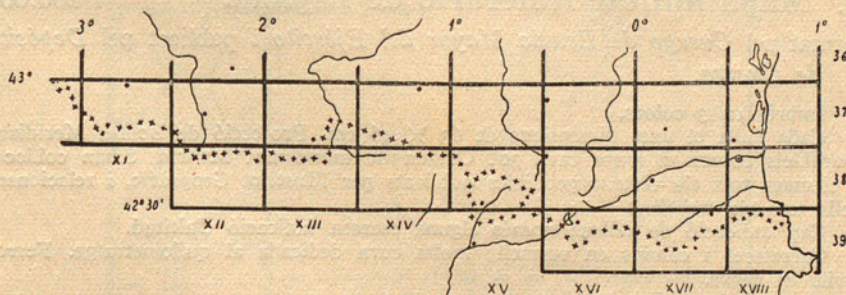
Relleu, per ombrejat lateral gris. Punts d'altitud, en verd. El dibuix dels espais figurat en negre.

Carreteres (doble ratlla) i camins en vermell; camins rurals en negre. Ferrocarrils, en negre. Poblacions, en negre, i el nombre d'habitants senyalat en vermell.

Reunió de petits signes verds indiquen els boscos; enllà de les fronteres ja no són indicats.

Al peu de les fulles, taula de signes convencionals (65).

Res de batimetria. Les geleres marcades per ratlles blaves en el sentit del mateix nivell.

8. Fulles del mapa del Ministeri de l'Interior francès, a 1/100.000, corresponents a Catalunya i Pireneus centrals.

Les fulles d'aquest mapa cobreixen tot França. Corresponen al país català o al Pireneu central les següents (publicades durant la darrera desena del segle passat).

XI	— 37	Laruns	XIII	— 38	Val d'Arouge
XII	— 37	Luz	XIV	— 38	Mt. Rouch
XIII	— 37	Bagnères de Lu-	XV	— 38	Perles
		chón	XVI	— 38	Ax-les-Thermes
XIV	— 37	St. Giron	XVII	— 38	Prades
XV	— 37	Foix	XVIII	— 38	Perpignan
XVI	— 37	Lavelanet	XVI	— 39	Saillagouse
XVII	— 37	St. Paul	XVII	— 39	Céret
XVIII	— 37	Rivesaltes	XVIII	— 39	Banyuls-sur-Mer
XII	— 38	Gavarnie			

19. **Pyrénées centrales, avec les grands massifs du versant espagnol.** 1/100.000

Per *Fr. Schrader*, i publicat pel Club Alpin Français, amb el concurs del Ministère de l'Instruction Publique. Gravat i imprès per Erhard Fres. Hachette et Cie., París.

Relleu per corbes de nivell en bistre cada 100 metres; ombrejat lleu del N. W. Els llocs enaspats ben senyalats en bistre.

Hidrografia en blau. Noms tots en negre; els pics en negreta.

Poblacions i cases en negre.

Bon mapa, més interessant per la regió representada.

Sis fulles (30' de longitud, 15 de latitud; dimensions: 0'415 × 0'275 m.) que comprenen des de 1° 10' a 2° 40' Oest de París, i de 42° 20' a 42° 50' de latitud:

1. <i>Gavarnie</i>	4. <i>Riu Ara</i>
2. <i>Posets, Maladetta.</i>	5. <i>Cotiella, Turbon</i>
3. <i>Vall d'Aran.</i>	6. <i>Noguères, serra dels Encantats</i>

20. **Mapa militar itinerario de España.** 1/200.000

Format pel *Cuerpo de Estado Mayor del Ejército* i publicat pel *Depósito de Guerra*.

Imprès en 3 colors.

Cada fulla té unes dimensions de 63 × 46 cm. Projectió de Bonne. Meridians i paral·lels creuen el mapa cada 30'. Origen de meridians: Madrid. S'han col·locat en el mapa tots els vèrtexs geodèsics publicats per l'Institut Geogràfic, i relacionant a ells tots els treballs.

Cap indicació de relleu; només alguna escassa indicació d'altitud.

Carreteres i camins en vermell; molta cura dedicada al quilometratge. Ferrocarrils en negre.

Xarxa hidrogràfica en blau.

Signes de població (8) en negre. Nombre d'habitants indicat en xifres convencionals.

Enllà de la frontera, només representades les poblacions més importants, les línies generals de l'hidrografia i les carreteres.

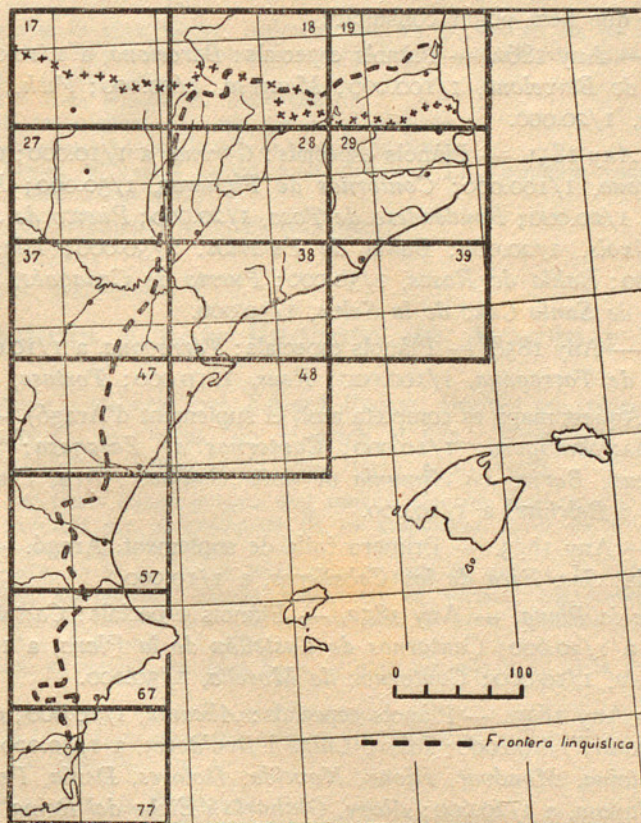
Una fulla especial de signes convencionals (núm. 92 que fa també de portada) comprèn una seixantena de signes, la major part d'interès administratiu i militar.

La formació d'aquest mapa és una mica primària i lleugera. Moltes fulles són considerablement envellides. Però, encara és del poc de que podem disposar per a una part molt important de Catalunya, i per a València, en la seva totalitat.

Heus ací la llista de les fulles corresponents a terres catalanes:

N.º 18, format en 1915.	N.º 39, format en 1897.
" 19 " " 1899.	" 47 " " 1891.
" 27 " " 1916.	" 48 " " 1889.
" 28 " " 1905.	" 57 " " 1886.
" 29 " " 1914.	" 67 " " 1887.
" 37 " " 1890.	" 77 " " 1897.
" 38 " " 1895.	

No és publicada la zona balear.

9. Fulles publicades del *Mapa Militar Itinerario*. 1/200.000.

21. Atlas de España y sus posesiones de Ultramar.

Mapes de les províncies.

1/200.000

Per *Francisco Coello*, tinent coronel d'enginyers, i amb notes estadístiques i històriques de *Pascual Madoz*, com a complement del "Diccionario geográfico-estadístico-histórico".

Molt finament gravat. Imprès en negre; només en colors la divisòria de províncies i les dels partits judicials. Longitud del meridià de Madrid. Altituds en peus castellans. Efecte de relleu per línies de contorn. Dimensions de cada fulla: 0'95 X 0'69 m.

Aquests mapes, resultat de la compilació de documents molt diversos, són fets amb escrupulositat i tenen encara valor positiu per a les zones que no han estat cobertes per mapes moderns amb corbes de nivell.

No arribà a ésser publicada tota la sèrie. Heus ací els mapes del nostre país, que hem pogut consultar:

Barcelona. — Any 1862. — Plànols especials: *Barcelona*, a 1/10.000; *Contornos de Barcelona*, 1/100.000; *Manresa*, 1/20.000; *Vich*, 1/20.000; *Mataró*, 1/20.000.

Gerona. — Any 1851. — Plànols especials: *Gerona*, a 1/10.000; *Contornos de Gerona*, 1/100.000; *Contornos de Figueras*, 1/50.000; *Puerto de Blanes*, 1/20.000; *Fondeadero de Tosa*, 1/20.000; *Puerto de San Feliu de Guíxols*, 1/20.000; *Bahía de Palamós*, 1/50.000; *Islas Medas*, 1/50.000; *Bahía de Rosas*, 1/50.000; *Puerto de Cadaqués*, 1/50.000; *Puerto de Santa Cruz de la Selva*, 1/50.000.

Tarragona. — Any 1858. — Plànols especials: *Tarragona*, a 1/10.000; *Contornos de Tarragona*, 1/100.000; *Reus*, 1/10.000; *Tortosa*, 1/20.000.

Zaragoza. (Aquest mapa es completa amb el suplement d'Aragó). — Plànols especials: *Zaragoza*: 1/10.000; *Contornos de Zaragoza*; *Tarazona*, *Calatayud*, *Borja*, *La Almunia de doña Godina*, *Ateca*, *Pina*, *Caspe*, *Daroca* i *Belchite*, a 1/10.000.

Zaragoza. — Any 1853. — Primera fulla de suplement. Aragó. — Plànols especials: *Sos*, *Ejea de los Caballeros*, a 1/10.000.

Castellón de la Plana. — Any 1852. — Plànols especials: *Castellón de la Plana*, a 1/10.000; *Contornos de Castellón de la Plana*, a 1/100.000; *Peñíscola*, 1/10.000; *Contornos de Morella*, 1/50.000.

Alicante. — Any 1859. — Plànols especials: *Alicante*, 1/10.000; *Contornos de Alicante*, 1/100.000; *Jàbea*, *Calpe* i *Benidorm*, a 1/50.000; *Villena*, *Concentaina*, *Monóvar*, *Jijona*, *Novelda*, *Dolores*, *Denia*, *Pego*, *Altea* i *Villajoyosa*, a 1/20.000; *Alcoy*, *Olhuela* i *Elche del Reino*, 1/10.000.

Islas Baleares. — Any 1851. — Plànols especials: *Situación de las islas Baleares en el Mediterráneo*, a 1/10.000.000; *Palma*, 1/10.000; *Contornos de Palma*, 1/100.000; *Puerto de Andraitx*, *Puerto de Fornells*, *Contornos de Ciudadela* i *Puerto de Mahón*, 1/50.000; *Puerto de Sóller*, 1/20.000; *Alcudia* i *Ibiza*, 1/10.000; *Islas Columbretes*, 1/50.000.

22. Carte de France.

1/200.000

Traçat, gravat i publicat pel *Service Géographique de l'Armée*.

Imprès en colors.

Cada fulla cobreix 128 per 80 quilòmetres. Origen de longituds, París. Els marges dividits en quilòmetres i minuts d'arc (sistema centesimal). Meridians i paral·lels creuen les fulles cada 20'. Deriva del 1/80.000, anomenat de l'Estat Major; cada fulla del 1/200.000, correspon a quatre d'aquell. No consta la data de publicació, però fou publicat entre 1880/1895, i ha estat tingut al corrent de les revisions del 1/80.000.

Relleu: Corbes de nivell impreses en bistre, a una equidistància de 40 metres (i algunes intercalades a 20, representades en línia interrompuda). Cada 200 metres,

la línia és reforçada. Ombrejat lateral lleuger del nord-oest. Algunes indicacions d'altitud.

Hidrografia en blau. Corbes batimètriques, als 10, 20, 30, 40, 50 i 100 metres. Poblacions, carreteres i camins, en vermell; ferrocarrils en negre. Boscos representats per ratllat verd.

La lletra dreta senyala els llocs habitats.

Ençà de la frontera, res més que la planimetria.

Taula de signes convencionals al peu de la fulla.

Mapa bonic; dibuixat i gravat molt finament. La toponímia, com de costum, poc exacta i molt afrancesada.

Fulls corresponents a terres catalanes:

N.º 77. *Foix*.

" 78. *Perpignan*.

23. **Cataluña y país lindante de Aragón y Francia.**

1/360.000

Traçat, gravat i publicat per *Eduard Brossa*. Imprès en colors, per Artes Gráficas, S. A., Sres. de Henrich y Cia., Barcelona. Dimensions, 0'66 × 0'76 m. Edicions de 1904, 1912, 1920, 1926.

Relleu per tintes hipsomètriques que canvien als 200, 500, 1.000 i 2.000 metres. L'efecte és reforçat per un croquisat de les muntanyes. Llocs de neus persistents, en blanc. Bastants punts d'altitud.

Hidrografia en blau. Corbes batimètriques cada 10 metres, fins als 200 metres de profunditat. Carreteres i camins importants en vermell. Ferrocarrils en negre.

Poblacions en vermell (les localitats de més de 5.000 habitants porten la indicació per xifres de milers).

Els noms en general bé. Més bé a la part central; a la zona francesa, molt afrancesats.

Es una compilació de fonts molt diverses.

Amb tot i no ésser un mapa perfecte és encara el millor mapa de Catalunya de conjunt que posseim.

24. **Carte de la France.**

1/500.000

Traçada per *Prudent*, fou començada en 1871, al *Dépôt des Fortifications*, i acabada en 1893 pel Service Géographique de l'Armée.

La fulla XIV, que consta de quatre parts, comprèn Catalunya fins a Freginals, prop de Tortosa. Dimensions, 0'68 × 0'51 m.

Meridià inicial, París. Meridians i paral·lels travessen la fulla cada grau. Escala en quilòmetres i milles marines.

Relleu pel sistema de ratllat en bistre. Alguns punts d'altitud.

Hidrografia en blau. Corbes batimètriques cada deu metres fins al 150; després les dels 200 i 300.

Comunicacions en negre; carreteres, doble ratlla.

Els boscos, en la part francesa, senyalats en verd.

Se n'està fent una edició amb representació del relleu per corbes de nivell cada 100 metres i ombrejat.

Mapa molt interessant.

25. **Mapa general de España.**

1/500.000

Publicat per l'*Instituto Geográfico y Catastral*. Sense data.

En 9 fulles que comprenen des de 7° 10' W. a 8° 50' E. de Madrid, i de 35° 30' a 44° 30' de latitud, i ajuntades donen en total unes dimensions de 2'00 m. d'alt per 2'56 a 2'91 m. d'ampl. Les fulles 3, 5, 6 i 8 corresponen a les terres de llengua catalana.

Corbes de nivell en bistre cada 200 metres; a més, la dels 100 metres en puntejat. Ombrejat lateral del mateix color.

Corbes batimètriques, puntillades les del 20 i 50 metres, línia seguida als 100, 200, 500, 1.000 i 2.000 metres.

Hidrografia en blau. Carreteres en vermell, camins i ferrocarrils en negre.

Els territoris de Portugal i França gairebé en blanc; res d'altimetria.

Aquest mapa és fet molt a l'engròs, i la lletra, molt uniforme, tapa molt. De bastants pobles, el nom està substituït per un número, el qual ve traduït al marge.

COSTES

26. **Cartes i planols de les costes**, publicats per la *Dirección de Hidrografía*, Madrid.

Meridià inicial, Observatori de San Fernando. Projecció de Mercator. S'indica la desviació de l'agulla magnètica.

Al mar nombrosos punts de sonda, amb indicació de la naturalesa del fons.

La terra, representada en gris, en general no porta més detall que a la faixa costera i les muntanyes de l'interior, visibles des del mar. Relleu per ratllat.

Les fulles més modernes porten ja corbes batimètriques i hipsomètriques.

Revisions posteriors a la seva data.

Cartes molt interessants.

Carta general del Mediterráneo, según los trabajos más modernos.—Madrid, 1883. Long. 0° a 42° 30'; lat. 28° a 48° 15'. Dimensions: 1'00 × 0'60 m.

Mar Mediterráneo.—Hoja I. Comprende desde el estrecho de Gibraltar hasta las Bocas de Bonifacio y toda la Península Ibérica. —Madrid, 1866. Long. 4° 55' W. a 15° 30' E.; lat. 35° a 44° 30'. Dimensions: 0'94 × 0'57 m.

Carta de la Costa de Africa, desde la bahía de Argel al golfo de Túnez, con las islas de Mallorca, Menorca y la parte meridional de la de Cerdeña, según los trabajos más recientes nacionales y extranjeros.—Madrid, 1904. Long. 9° 30' a 17°; lat. 36° 35' a 40° 45'. Dimensions: 0'95 × 0'60 m.

Mar Mediterráneo.—Costa Sueste de España.—*Desde la torre de la Mesa hasta la de Capicorpe*, segons els treballs de la Comissió Hidrogràfica de 1876 a 1878.—Madrid, 1890. (Amb *Plano de los islotes, Columbrete y del Placer de la Barra Alta*). Long. 4° 15' a 6° 55'; lat. 36° 55' a 40° 18'. Dimensions: 0'57 × 0'93 m.

Mar Mediterráneo.—Costa Sueste y Este de España.—*Desde la torre de Capicorpe hasta Francia*, segons els treballs de la Comissió Hidrogràfica

de 1878 a 1889.—Madrid, 1894. Long., 6° a 10° 25'; Lat., 40° 13' a 42° 29'. Dimensions: 0'95 × 0'65 m.

Carta esférica de las costas meridionales de Francia, que comprende desde el cabo de Creus hasta el de Aiguillón. Madrid, 1858. Formada segons els treballs d'enginyers hidrògrafs francesos en 1850. Long., 9° a 13° 10'; lat. 42° 5' a 44°. Dimensions: 0'92 × 0'58 cm.

Mar Mediterráneo.—*Carta de las Islas Baleares*.—Formada de 1889 a 1897; publicada en 1900. Long., 6° 15' a 11° 10'; lat., 38° 10' a 40° 40'. Dimensions: 0'91 × 0'60 m.

Carta de la isla de Mallorca.—Amb un plànol del canal entre Dragonera i Mallorca a escala de 1/13.700 i dues vistes des de mar.—Formada en 1889/1893; publicada en 1900. Long. 7° 45' a 10° 7'; lat. 39° a 40° 8'. Dimensions: 0'94 × 0'58 m.

Carta de la isla de Menorca (amb set vistes de mar).—Formada en 1894-5; publicada en 1897. Long. 9° 38' 30" a 10° 41'; lat. 39° 42' a 40° 12'. Dimensions: 0'93 × 0'58 m.

Carta de las islas de Ibiza y Formentera (amb cinc vistes des de mar). Formada en 1895-7; publicada en 1900. Long. 7° 15' a 7° 59'; lat. 38° 29' a 39° 19'. Dimensions: 0'64 × 0'95 m.

Carta desde el torrent del Rejoli hasta la ensenada Carril (amb tres vistes des de mar). Formada en 1890; publicada en 1893. Long. 8° 30' a 9° 1' 30"; lat. 39° 21' a 39° 37'. Dimensions: 0'93 × 0'62 m.

Carta de los freus entre Ibiza y Formentera (amb sis vistes des de mar). Formada en 1896; publicada en 1899. Long. 7° 34' a 7° 42'; lat. 38° 44' 40" a 38° 55'. Dimensions: 0'60 × 0'95 m.

Costa sudest i est d'Espanya.

Fulla VII.—*Desde el cabo Roig hasta el cabo de las Huertas*.—Treballs de 1876-1877; publicat en 1888. Long. 5° 10' a 6° 13'; lat. 37° 53' a 38° 24'. Dimensions: 0'93 × 0'58 m.

Fulla VIII.—*Desde el cabo de las Huertas hasta el cabo de San Antonio*.—Treballs de 1876-1877; publicat en 1888. Long. 5° 40' a 6° 43'; lat. 38° 20' a 38° 51'. Dimensions: 0'93 × 0'58 m.

Fulla IX.—*Desde el cabo de San Antonio a la Albufera de Valencia*.—Treballs de 1877; publicat en 1888. Long. 5° 38' a 6° 41'; lat. 38° 48' a 39° 19'. Dimensions: 0'93 × 0'58 m.

Fulla X.—*Desde la Albufera de Valencia hasta Moncófar* (amb un plànol del port de Sagunto).—Treballs de 1877-1878; publicat en 1885. Long. 5° 35' a 6° 38'; lat. 39° 17' a 39° 48'. Dimensions 0'93 × 0'58 m.

Fulla XI.—*Desde Moncófar hasta Alcocebre*.—Treballs de 1878; pu-

blicat en 1886. Long. $5^{\circ} 50'$ a $6^{\circ} 53'$; lat. $39^{\circ} 46'$ a $40^{\circ} 16'$. Dimensions: $0'93 \times 0'58$ m.

Fulla XII.—*Desde Alcocebre hasta el cabo de Tortosa*.—Treballs de 1878 a 1880; publicat en 1887. Long. $6^{\circ} 12'$ a $7^{\circ} 15'$; lat. $40^{\circ} 15'$ a $40^{\circ} 45'$. Dimensions: $0'93 \times 0'58$ m.

Fulla XIII.—*Desde el cabo de Tortosa hasta la punta de la Palomera*.—Treballs de 1886-1887; publicada en 1890. Long. $6^{\circ} 42'$ a $7^{\circ} 45'$; lat. $40^{\circ} 42'$ a $41^{\circ} 11'$. Dimensions: $0'93 \times 0'58$ m.

Fulla XIV.—*Desde la punta de la Palomera hasta el río Llobregat* (amb tres vistes des de mar i el plànol del port de Garraf).—Treballs de 1882-1884; publicada en 1889. Long. $7^{\circ} 39'$ a $8^{\circ} 21'$; lat. $40^{\circ} 48'$ a $41^{\circ} 36'$. Dimensions: $0'63 \times 0'93$ m.

Fulla XV.—*Desde el río Llobregat hasta el cabo de Tossa*.—Treballs de 1884-85; publicada en 1888. Long. $8^{\circ} 16'$ a $9^{\circ} 20'$; lat. $41^{\circ} 14'$ a $41^{\circ} 43'$. Dimensions: $0'93 \times 0'48$ m.

Fulla XVI.—*Desde el cabo de Tossa hasta el cabo de Cervera*.—Treballs de 1885-89; publicada en 1893. Long. $9^{\circ} 5'$ a $9^{\circ} 45'$; lat. $41^{\circ} 39'$ a $42^{\circ} 26'$. Dimensions: $0'48 \times 0'92$ m.

Illes Balears — Mallorca.

Fulla I.—*Desde Morro de la Vaca hasta cabo Blanco* (amb quatre vistes des de mar i Plano del surgidero de Miramar, a 1/12.000).—Treballs de 1890-1893; publicada en 1895. Long. $8^{\circ} 20'$ a $9^{\circ} 1'$; lat. $39^{\circ} 10'$ a 40° . Dimensions: $0'60 \times 0'95$ m.

Fulla II.—*Desde cabo Blanco hasta punta de Amer* (amb tres vistes des de mar).—Treballs de 1891; publicada en 1894. Long. $8^{\circ} 58' 30''$ a 10° ; lat. $39^{\circ} 5'$ a $39^{\circ} 35'$. Dimensions: $0'92 \times 0'57$ m.

Fulla III.—*Desde punta de Amer hasta Morro de Vaca* (amb quatre vistes des de mar).—Treballs de 1891-93; publicada en 1895. Long. $8^{\circ} 59'$ a $9^{\circ} 13'$; lat. $39^{\circ} 34'$ a $40^{\circ} 4' 30''$. Dimensions: $0'95 \times 0'59$ m.

Carta de golfo de Rosas.—Treballs de 1887; publicada en 1894. Long. $9^{\circ} 18'$ a $9^{\circ} 33' 45''$; lat. $42^{\circ} 2' 12''$ a $42^{\circ} 18'$. Dimensions: $0'46 \times 0'62$ m.

Carta del río Llobregat al río Besós, con el puerto de Barcelona (1/16.000).—Treballs de 1882-1884; publicada en 1892. Long. $8^{\circ} 21' 10''$ a $8^{\circ} 28'$; lat. $41^{\circ} 17' 30''$ a $41^{\circ} 25' 30''$. Dimensions: $0'58 \times 0'93$ m.

Carta desde cabo de Cullera hasta el Grao de Valencia, comprendiendo la Albufera.—Treballs de 1877; publicada en 1880. Long. $5^{\circ} 47'$ a $6^{\circ} 2'$; lat. $39^{\circ} 11'$ a $39^{\circ} 29'$. Dimensions: $0'58 \times 0'93$ m.

Costa oriental de la Península.

Plano del puerto de la Selva (Escala: 1./10.000).—Treballs de 1888; publicat en 1889. Dimensions: $0'65 \times 0'46$ m.

Plano del puerto de Cadaqués (Escala: 1/10.000).—Treballs de 1887; publicat en 1889. Dimensions: 0'65 × 0'49 m.

Plano de la bahía de Rosas (Escala: 1/14.600).—Treballs de 1887; publicat en 1890. Dimensions: 0'65 × 0'47 m.

Plano del fondeadero de las islas Medas (Escala: 1/10.000).—Treballs de 1886; publicat en 1889. Dimensions: 0'64 × 0'46 m.

Plano de la costa del cabo de San Sebastián, comprendiendo las islas Hormigas (Escala: 1/10.000).—Treballs de 1886; publicat en 1890. Dimensions: 0'45 × 0'65 m.

Plano del fondeadero de Palamós (Escala: 1/10.000).—Treballs de 1886; publicat en 1888. Dimensions: 0'64 × 0'45 m.

Plano del fondeadero de San Feliu de Guixols (Escala: 1/5.000).—Treballs de 1885; publicat en 1889. Dimensions: 0'45 × 0'65 m.

Plano del surgidero de Tossa (Escala: 1/5.000).—Treballs de 1885; publicat en 1888. Dimensions: 0'49 × 0'30 m.

Plano de los surgideros de Blanes, y de Lloret (Escala: 1/10.000).—Treballs de 1885; publicat en 1888. Dimensions: 0'95 × 0'61 m.

Plano del fondeadero de Calella (Escala: 1/10.000).—Treballs de 1885; publicat en 1888. Dimensions: 0'48 × 0'64 m.

Plano del surgidero de Arenys de Mar (Escala: 1/10.000).—Treballs de 1885; publicat en 1887. Dimensions: 0'33 × 0'49.

Plano de la rada de Masnou (Escala: 1/10.000).—Treballs de 1884; publicat 1886. Dimensions: 0'48 × 0'65 m.

Plano de la rada y puerto de Barcelona (Escala: 1/5.000).—Treballs de 1882-83; publicat en 1885. Dimensions: 0'93 × 0'59 m.

Plano de la rada y puerto de Barcelona (Escala: 1/5.000).—Treballs de 1882-83; publicat en 1913. Dimensions: 0'66 × 0'99 m.

Plano de los fondeaderos de Villanueva y Geltrú y de Sitges, desde la Torre de San Gervasio hasta Punta Grosa (Escala: 1/10.000).—Treballs de 1883; publicat en 1885. Dimensions: 0'94 × 0'59 m.

Plano de los surgideros de Torredembarra y Altafulla (Escala: 1/10.000).—Treballs de 1883; publicat en 1885. Dimensions: 0'48 × 0'65 m.

Plano de la rada y puerto de Tarragona (Escala: 1/6.500).—Treballs de 1880; publicat en 1882. Dimensions: 0'93 × 0'61 m.

Plano de la rada y cabo de Salou (amb una vista del cap des del mar). (Escala: 1/14.280).—Treballs de 1881; publicat en 1883. Dimensions: 0'64 × 0'42 m.

Plano del puerto del Fangar y golfo de la Ampolla (Escala: 1/21.800).—Treballs de 1880; publicat en 1885. Dimensions: 0'46 × 0'65 m.

Plano de las golas del río Ebro (Escala: 1/11.700).—Treballs de 1880; publicat en 1883. Dimensions: 0'93 × 0'57 m.

Plano del río Ebro desde las golas hasta Tortosa (Escala: 1/23.500).—Treballs de 1880; publicat en 1883. Dimensions: 0'96 × 0'65 m.

Plano del puerto de los Alfaques (Escala: 1/29.000).—Treballs de 1878; publicat en 1881. Dimensions: 0'95 × 0'59 m.

Plano del puerto y rada de Vinaroz (Escala: 1/10.000).—Treballs de 1878; publicat en 1879. Dimensions: 0'45 × 0'60 m.

Plano del surgidero de Benicarló (Escala: 1/10.000).—Treballs de 1878; publicat en 1880. Dimensions: 0'46 × 0'62 m.

Plano de los fondeaderos de Peñíscola (Escala: 1/5.000).—Treballs de 1878; publicat en 1880. Dimensions: 0'48 × 0'64 m.

Plano de la olla de Benicasim (Escala: 1/19.550).—Treballs de 1878; publicat en 1881. Dimensions: 0'44 × 0'29 m.

Plano del Grao de Castellón de la Plana (amb el plànol de Castelló, prè de Coello). (Escala: 1/12.600).—Treballs de 1878; publicat en 1881. Dimensions: 0'66 × 0'45 m.

Plano del Grao de Burriana (Escala: 1/17.700).—Treballs de 1878; publicat en 1881. Dimensions: 0'45 × 0'30 m.

Plano del puerto y rada de Valencia (Escala: 1/5.000).—Treballs de 1877; publicat en 1881. Dimensions: 0'61 × 0'96 m.

Plano del puerto de Valencia (segons les dades facilitades per l'enginyer del port).—Publicat en 1907. Dimensions: 0'46 × 0'32 m.

Plano de la rada de Cullera (Escala: 1/10.000).—Treballs de 1877; publicats en 1878. Dimensions: 0'48 × 0'65 m.

Plano del puerto de Dénia (Escala: 1/10.000).—Treballs de 1877; publicats en 1879. Dimensions: 0'59 × 0'90 m.

Plano de las ensenadas de Jávea y Portichol (Escala aproximada: 1/13.000).—Treballs de 1877; publicat en 1883. Dimensions: 0'65 × 0'49 m.

Plano de la ensenada de Altea (Escala: 1/18.600).—Treballs de 1876; publicat en 1878. Dimensions: 0'47 × 0'64 m.

Plano de la rada y puerto de Alicante (Escala: 1/5.000).—Treballs de 1876; publicat en 1878. Dimensions: 0'60 × 0'94 m.

Plano de la bahía de Santa Pola y de la isla de Tabarca (Escala aproximada: 1/25.000).—Treballs de 1876; publicat en 1877. Dimensions: 0'95 × 0'61 m.

Illes Balears.

Plano del puerto y parte de la bahía de Palma (Escala: 1/10.000).—Treballs en 1890; publicat en 1894. Dimensions: 0'96 × 0'61 m.

Plano de la ensenada de Santa Ponza y fondeadero de Paguera (amb una vista presa des del punt més alt de l'illa Malgrat). (Escala: 1/10.166).—Treballs de 1890; publicat en 1892. Dimensions: 0'44 × 0'56 m.

Plano del puerto de Andraitx (Escala: 1/10.000).—Treballs de 1850; publicat en 1892. Dimensions: 0'30 × 0'46 m.

Plano de los canales entre las islas Dragonera y Mallorca (amb dues vistes des de mar). (Escala: 1/13.700).—Treballs de 1890; publicat en 1892. Dimensions: 0'53 × 0'35 m.

Plano del puerto de Sóller (amb una vista des de mar). Escala: 1/5.000.—Treballs de 1893; publicat en 1894. Dimensions: 0'32 × 0'48 m.

Plano del puerto de Pollensa (amb una vista des de mar). (Escala: 1/10.000).—Treballs de 1892; publicat en 1894. Dimensions: 0'46 × 0'64 m.

Plano de la bahía de Alcudia (amb una vista des de mar). (Escala: 1/14.470).—Treballs de 1892; publicat en 1893. Dimensions: 0'42 × 0'65 m.

Plano de puerto Colom (amb una vista des de mar). (Escala: 1/5.000).—Treballs de 1891; publicat en 1892. Dimensions: 0'60 × 0'46 m.

Plano de Puerto Petro y Cala Llonga (amb una vista des de mar). (Escala: 1/10.000). — Treballs de 1891; publicat en 1893. Dimensions: 0'33 × 0'30 m.

Plano de la isla de Cabrera y adyacentes (amb tres vistes des de mar). (Escala: 1/16.209). — Treballs de 1891; publicat en 1893. Dimensions: 0'60 × 0'96 m.

Plano del puerto de Cabrera (amb una vista des de mar). (Escala: 1/5.070).—Treballs de 1891; publicat en 1893. Dimensions: 0'55 × 0'43 m.

Plano del puerto de Mahón (amb un plànol especial del "fondeadero de los Esquesos").—Publicat en 1878. Dimensions: 0'93 × 0'61 m.

Plano del puerto de Mahón (amb dues vistes des de mar). (Escala: 1/8.000).—Treballs de 1894; publicat en 1896. Dimensions: 0'94 × 0'62 m.

Plano del puerto de Fornells (Escala: 1/10.000).—Treballs de 1895; publicat en 1896. Dimensions: 0'48 × 0'66 m.

Plano del puerto de Ciudadela (Escala: 1/3.500).—Treballs de 1895; publicat en 1896. Dimensions: 0'65 × 0'45 m.

Plano del puerto de Ibiza (Escala: 1/10.000).—Treballs de 1895; publicat en 1897. Dimensions: 0'46 × 0'63 m.

Plano del puerto de San Antonio (Escala: 1/10.000).—Treballs de 1897; publicat en 1899. Dimensions: 0'47 × 0'31 m.

Columbrets.

Plano de los islotes Columbretes, y del Placer de la Barra Alta (amb cinc vistes des de mar). (Escala aproximada: 1/18.000).—Treballs de 1878; publicats en 1879. Dimensions: 0'93 × 0'57 m.

27. Derrotero general del Mediterráneo.

Redactat a la *Dirección de Hidrografía*. Volum I. Comprèn l'estret de Gibraltar, la costa d'Espanya, les illes Balears, i la costa d'Àfrica, des de Ceuta fins a la frontera de Tunis. Amb 16 làmines. Madrid, 1883.

APENDIX

Havíem pensat donar per acabada ací la nostra tasca, però no hem gosat a excloure una gran quantitat de mapes interessants per diversos conceptes, dels quals hem fet per extensió els quatre grups següents:

I.—Mapes diversos o d'escala inferior a 1/500.000, alguns formant part d'atlas excel·lentíssims o de guies de viatge esdevingudes famoses.

II.—Mapes dels Pirineus centrals, malgrat caure aquesta regió fora dels límits de la nostra llengua, però tan freqüentada dels excursionistes.

III.—Mapes que poden ésser presos com a punt de partida per a la revisió de la toponímia.

IV.—Mapes científics.

I

MAPES DIVERSOS I A ESCALES MENORS DE 1/500.000

(seguint els agrupaments següents: mapes generals, d'atlas, parcials, de comunicacions i turisme).

28. *Mapa de Cataluña.* 1/250.000

Editat per Alberto Martín, Barcelona. Sense data. Amb relació d'ajuntaments i agregats i distingint en colors els partits judicials. Dimensions: 1'03 × 1'04 m.

29. *Plano de Cataluña.* 1/300.000

Publicat per R. M. 1894. Dimensions, 0'93 × 0'95 m.

Imprès en negre. Cap indicació d'altimetria.

30. *Carte hypsométrique des Pyrénées.* 1/800.000

Traçada per F. Schrader i Emm. de Margerie. Gravada i impresa per Ehrard Fres., París. Anuari del Club Alpin Français, 1892. Hachette et Cie., París, 1893.

Corbes de nivell i tints hipsomètriques que varien als 250, 500, 1.000, 1500, 2.000, 2.500 i 3.000 metres. Dimensions: 0'59 × 0'22 m.

31. *Stielers Hand-Atlas.*

Publicat per la casa Justus Perthes. Gotha. Mapes n.º 33: *Pyrenäische Halbinsel*, Bl. 2, i 35: *Pyrenäische Halbinsel*, Bl. 4, a escala de 1/1.500.000. Dimensions: 0'395 × 0'32 m. Traçats per C. Vogel.

32. *Atlas universel de Géographie, Vivien de Saint-Martin & Schrader.*

Traçat sota la direcció de F. Schrader. París, 1923. Librairie Hachette.

Mapes n.º 22: *Espagne et Portugal, flle. N. E.* i 24: *Espagne et Portugal, flle. S. E.*, a escala de 1/1.250.000; n.º 13: *France, flle. S. O.* i 14: *France, flle. S. E.*, a escala de 1/1.000.000. Dimensions: 0'49 × 0'37 m. Traçats per F. Prudent.

33. *Atlante Internazionale del Touring Club Italiano.*

Executat sota la direcció de L. V. Bertarelli, O. Marinelli i P. Corbellini. Milano, 1928 [VI]. Mapes 41-42: *Spagna e Portogallo, foglio Est.*, i 35-36: *Francia, foglio Sud.* Escala: 1/1.500.000. Dimensions: 0'52 × 0'41 m.

34. *Atlas général Vidal-Lablache.*

Librairie Armand Colin, París. N.º 88: *Péninsule Ibérique (Carte physique)*, i 89: *Espagne et Portugal (Carte politique)*. Escala: 1/5.000.000. Dimensions: 0'235 × 0'195 m.

35. *Provincia de Barcelona.*

1/250.000

Confeccionat per la *Jefatura de Obras Públicas del Estado*. Revisat en 1918. Dimensions: 0'59 × 0'65 m.

36. Mapes de les províncies de *Barcelona, Gerona, Lérida, Tarragona, Valencia, Alicante i Castellón.*

Traçats per Benito Chías Carbó. Editor, Alberto Martín, Barcelona. Dimensions: 0'60 × 0'65 m.

37. *Mapas de las provincias españolas y posesiones de Africa.*

Traçats per Benito Chías Carbó. Editor, Alberto Martín, Barcelona. Dimensions: 0'33 × 0'41 m

Alicante. — Barcelona. — Gerona. — Huesca. — Lérida. — Tarragona. — Teruel. — Valencia. — Zaragoza. — Baleares.

38. *Mapa de carreteras del Real Automóvil Club de Cataluña.*

Imprès sobre tela. Dimensions: 0'72 × 0'77 m.

39. *Provincias de España. Cataluña 1/400.000 e Islas Baleares 1/800.000.*

Ed. Blondel la Rougery, París. Dimensions: 0'65 × 0'69 m.

40. *Mapa turista de España.*

1/500.000

Fulla I, *Barcelona, Valencia*, amb les *Islas Baleares*, a escala de 1/800.000. Ed. Blondel La Rougery, París. Dimensions: 0'67 × 0'93 m.

41. *Cartes-guides Campbell.*

1/320.000

Patrocinades pels *Automobile Clubs* regionals de França. França dividida en 15 regions. N.º 14, *Les Pyrénées (Perpignan-Barcelone)*; n.º 15, *Les Pyrénées (Bayonne-Saint-Sébastien.)*—Blondel La Rougery, editor, París. Dimensions: 0'93 × 0'63 m.

42. *Cataluña.*

Guies Cob.—Carreteres de l'Estat, provincials, camins veïnals. Dimensions: 0'64 × 0'66 m.

43. *Mapa de las carreteras de Cataluña.*

Publicat per la *Guía del Automovilista*. I. G. Seix i Barral Hermanos, S. A., editors. Barcelona, 1926. Dimensions: 0'63 × 0'68 m. Imprès sobre tela.

44. *Mapes Michelin.*

1/400.000

Editats per *Michelin et Cie.*, Clermond-Ferrand.

França: núm. 86, *Luchon-Perpignan*. — Espanya: núm. 43, *Zaragoza-Barcelona*; núm. 45, *Madrid-Zaragoza*; núm. 47, *Madrid-Valencia*; núm. 49, *Granada-Alicante*. Impresos sobre paper i sobre tela. Dimensions: 1'07 × 0'47 m.

45. *Guía Automovilista.*

Oficial del *Real Moto Club de Cataluña*.—1.ª ruta: Catalunya.—16 circuits, sobre cartons de 0'10 × 0'17 m.

46. *Carte routière Taride.*

1/250.000

Tot França en 25 fulles. Fulles núm. 21, *Pyrénées (Est)*, i 22, *Pyrénées (Ouest)*. Publicada per Cartes Taride, París. Dimensions: 0'88 × 0'61 m.

47. *Guies Baedeker.*

Entre altres nombrosos mapes i plànols continguts en les célebres guies ens cal senyalar els següents: *Pireneus*, a escala de 1/1.000.000; *Mallorca*, a escala de 1/800.000; *Barcelona*, a escala de 1/100.000. Karl Baedeker, Leipzig.

48. *Guides Bleus.*

Ens cal esmentar: *Quillan, Perpignan, Amélie-les-Bains, le Canigou*, a escala aproximada de 1/575.000. *Andorre et Cerdagne*, a escala de 1/265.000. *St. Giron, Aulus, Ax-les-Thermes*, a escala de 1/575.000. *La Catalogne*, (N. E.), a escala de 1/1.000.000. Librairie Hachette, París.

II

PIRENEUS CENTRALS

49. *Carte du Mont-Perdu et de la région calcaire des Pyrénées centrales.*

1/40.000

Aixecat per F. Schrader i L. Lourde Rochebleve; traçat, dibuixat i gravat per Fz. Schrader. 1874. Extret de les *Mémoires de la Société des*

Sciences physiques et naturelles de Bordeaux. Dimensions: $0'48 \times 0'40$ m. Relleu per ratllat, molt efectiu.

50. *Massif de Gavarnie et du Mont-Perdu.* 1/20.000

Topografia i dibuix per F. Schrader. Gravat i imprès per Ehrard Fres., París. Publicat per Maison Andriveau Goujon. Henry Barrère, París, amb el concurs del Club Alpin Français. 1914. Dimensions: $0'66 \times 0'56$ m.

Relleu per corbes de nivell cada 20 metres, sense numerar, reforçades les dels centenars; els espadats dibuixats en morat, molt suggestius.

51. *Massif du Vignemale. Les Hautes Pyrénées au Sud de Cauterets et à l'Ouest de Gavarnie.* 1/20.000

Topografia per Alphonse Meillon; dibuix per E. de Larminat; corbes batimètriques dels llacs francesos per L. Gaurier; gravat i imprès a l'Institut Cartographique de París. 1929. Dimensions: $0'62 \times 0'52$ m.

Relleu per corbes de nivell a 20 metres d'equidistància, amb dibuix dels espadats i corbes mestres cada 100 metres.

Per al coneixement d'aquesta regió, cal encara recordar els mapes que ja hem senyalat: *Pyrénées centrales*, per Schrader (n.º 19), *Carte de la France*, a 1/100.000, del Ministeri de l'Interior (n.º 18), i l'anomenat de *l'Estat Major*, a 1/80.000 (n.º 14). D'ells, ja intencionadament, hem extès més la nostra informació.

III

MAPES AMB TOPONIMIA CORRECTA

En sentit de la bona transcripció toponímica, a més dels mapes ja assenyalats especialment, hem d'indicar els següents:

52. *Pireneu català.*

Mapes a escala de 1/100.000 que acompanyen les guies itinerari, de Cèsar August Torras.

Comarca de Camprodón (dimensions: $0'23 \times 0'22$ m.). — *Garrotxa* ($0'50 \times 0'50$ m.). — *Conflent, Canigó, Vallespir, Alberes* ($0'89 \times 0'43$ m.). — *Ripollès* ($0'34 \times 0'26$ m.). — *Bergadà* ($0'43 \times 0'49$ m.). — *Comarca d'Olot* ($0'25 \times 0'30$ m.). — *Vall de Ribes* ($0'30 \times 0'185$ m.). — *Comarca del Cardener* ($0'64 \times 0'48$ m.). — *Cerdanya* ($0'37 \times 0'34$ m.).

53. *Vall d'Aran.*

Mapa a escala de 1/130.000 que acompanya la guia de Juli Soler. Dimensions: $0'42 \times 0'35$ m. Any 1906.

54. *Del riu Foix al riu Tordera.*

Dibuixat per J. Vintró. Dimensions: $0'36 \times 0'23$ m. Acompanya "Excursions curtes", de V. de Lasserra, Barcelona, 1911.

55. *Conca de la Riera de Ribes (Penedès).* 1/100.000
 Dibuixat per R. Vidal. Acompanya un article titulat "La Conca de la Riera de Ribes", per E. Vidal y Riba; publicat al Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya. Setembre de 1912. Dimensions: 0'22 × 0'27 m.

56. *Regió del Montseny.* 1/150.000
 Per J. Brossa. Acompanya la guia "El Montseny", d'Eduard Vidal i Riba, any 1912, i més tard la nova guia itinerària publicada pel Centre Excursionista de Catalunya l'any 1920. Dimensions: 0'26 × 0'27 m.

57. *Carreteres i camins de Catalunya.*
 Formulats per la Direcció d'Obres Públiques de la Mancomunitat de Catalunya. Barcelona, 1921. Dimensions: 0'60 × 0'64 m.

58. *Regió de la costa i serres de Llevant, o sia del Besòs al Tordera.* 1/1500.000
 Acompanya la guia itinerària publicada pel Centre Excursionista de Catalunya en 1921. Dimensions: 0'33 × 0'25 m.

59. *La Costa Brava.*
 Cinc mapes parcials a escala de 1/100.000 i altre de general a 1/250.000, inclosos en el fulletó publicat pel Centre Excursionista de Catalunya l'any 1922. (Es de doldre només que els noms al nord del cap Falcó siguin totalment afrancesats).

60. *Les Guillerries. Collsacabra.* 1/100.000
 Mapa itinerari que acompanya la guia "Les Guillerries" publicada pel Centre Excursionista de Catalunya en 1924. Dimensions: 0'32 × 0'34 m.

61. *La Cerdanya.* 1/120.000
 Forma part del fascicle I de "Mapes i itineraris de Catalunya, València i Balears." Barcelona, 1927. Dimensions: 0'38 × 0'32 m.

62. *Itineraris gràfics d'excursions.*
 22 itineraris; 20 gràfics. C. E. Rafel Casanova i C. E. Minerva. Volum I, Barcelona, 1928.

63. *Itineraris gràfics i descriptius per a ús d'excursionistes.*
 Publicat per S. E. P. I.; diverses fulles.

64. *Les muntanyes de Prades, el Montsant i serra La Llena.* 1/75.000
 Acompanya la guia itinerària per Josep Iglésies, i Joaquim Santasusagna, publicada pel Centre de Lectura de Reus. 1929. Dimensions: 0'58 × 0'37 m.

IV

MAPES CIENTÍFICS

65. *Carta geològica de Catalunya.* 1/1.350.000
Per Mossèn Norbert Font i Sagué; inclosa en la Geografia general de Catalunya, de Francesch Carreras i Candi. Barcelona, 1908. Dimensions: 0'22 × 0'20 m.
66. *Mapa geológico de España.* 1/400.000
Format i publicat per la *Comisión del Mapa Geológico*. Sense data.
En 64 fulles (de 0'42 × 0'325, les del centre), o bé en 16 fulles més grans, forma el conjunt d'Espanya, de 3'10 × 2'35 m.
67. *Mapa geológico de España.* 1/1.500.000
Format per comissions d'enginyers de mines, per ordre del Ministeri de Foment i publicat per l'*Instituto Geológico*. Madrid, 1919. Dimensions: 0'82 × 0'62 m.
68. *Carte géologique détaillée de la France.* 1/80.000
Publicada pel *Ministère des Travaux Publics*. 267 fulles, acompanyades de llibret explicatiu. Les fulles corresponen a les del mapa de l'Estat Major francès a la mateixa Escala (n.º 14 del present catàleg).
69. *Carte géologique de la France.* 1/1.000.000
Sota la Direcció de Michel-Lévy i Termier. 4 fulles de 0'65 × 0'60 m.
70. *Carte géologique des Pyrénées.* 1/800.000
Traçada per Emm. de Margerie i Fr. Schrader. Anuari del Club Alpin Français, 1891. Hachette et Cie., editors. París, 1892. Dimensions: 0'59 × 0'22 m.
71. *Mapa geológico de España.* 1/4.000.000
Format per M. Faura i Sans. Dimensions: 0'31 × 0'22 m. Enciclopedia Universal Ilustrada Europea-Americana (article "Espanya"). Hijos de J. Espasa. Barcelona.
72. *Carte géologique de la Sierra de Majorque.* 1/50.000
Per P. Fallot. Any 1920. Dib. i imp. Société Française de Stéréotopographie, París.
En 3 fulles: *Andraitx* (dimensions: 0'535 × 0'75 m.), *Sóller* (0'465 × 0'78 m.), *Pollensa* (0'585 × 0'75 m.).
73. *Bosquejo geológico de Montserrat.*
Pel Dr. M. Faura y Sans. Enciclopèdia Universal, article "Montserrat". Hijos de J. Espasa. Dimensions: 0'27 × 0'20 m.
- A més dels mapes geològics que acabem d'esmentar, cal recordar les

referències donades en el cos principal d'aquest catàleg: *Carta geològica y topogràfica de San Julián de Vilatorca y sus alrededores* (n.º 5), *Mapa geológico y topográfico de la provincia de Barcelona* (n.º 6), *Carta geològica dels voltants de la Seu d'Urgell* (n.º 7), Fulles del mapa geològic a 1/50.000 (n.º 8), *Carte géo-tectonique de la région volcanique Olot-Bañolas* (n.º 15), *Mapa geològic de Catalunya* (n.º 16).

74. *Mapa de les Conques Hidrogràfiques de Catalunya.*

Per Lluís Marian Vidal. (Inclòs en la Geografia General de Catalunya, de F. Carreras y Candi). Dimensions: 0'31 X 0'23 m.

75. *Influència de la direcció de les muntanyes sobre la traça dels rius principals de Catalunya.* 1/1.900.000

Per Lluís Marian Vidal. (Inclòs en la Geografia general de Catalunya de F. Carreras y Candi). Dimensions: 0'15 X 0'14 m.

76. *Sobre els vents estivals de convecció a la costa catalana.*

Pel Dr. Eduard Fontseré, 8 planxes amb 14 mapes referents a l'evolució de la marinada, acompanyant aquest treball publicat a Arxius de l'Institut de Ciències, any V, n.º 3. Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, 1917.

77. *Atlas pluviomètric de Catalunya.*

Per Joaquim Febrer, encarregat de la Secció de Climatologia del Servei Meteorològic de Catalunya. Volum I de les Memòries Patxot, publicades per la Institució Patxot, Barcelona, 1930; 4rt. holandès. 54 planxes, com segueix: 1: *Mapa de les estacions pluviomètriques*. 2 a 13: *Quantitats mitges de precipitació mensual*. 14 a 17: *Precipitació estacional*. 18 a 20: *Precipitació anyal*. 21: *Règims pluviomètrics típics*. 22 a 33: *Fracció de la pluja anyal que correspon a cada mes*. 34 a 45: *Freqüència de dies plujosos*. 46 a 54: *Freqüència de dies de neu*.

78. *Carte des essences forestières de la moitié orientale des Pyrénées.* 1/500.000

Traçada per H. Gaussen. Corbes de nivell cada 100 metres. Acompanya l'obra del mateix autor *Végétation de la moitié orientale des Pyrénées (Sol-Climat-Végétation)*. París, 1926.

79. *Atlas lingüístic de Catalunya.*

Per Antoni Griera. 4 volums foli publicats (locucions "abans d'ahir" a "els estreps"). Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1923.

80. *Atlas linguistique de France.*

Per J. Guilliéron i E. Edmont. 8 volums foli. París, 1902 a 1912.

81. *La frontera catalano-aragonesa.*

Per *Antoni Griera i Gaja*. Diversos mapes que acompanyen aquest estudi geogràfico-lingüístic; publicat en 1914 dins la Biblioteca Filològica de l'Institut de la Llengua Catalana. Volum IV.

82. *Mapes lingüístics.*

Per *K. Salow i F. Krüger*, que acompanyen *Sprachegeographische Untersuchungen über den östlichen Teil des Katalanisch-Languedokischen Grenzgebietes*, per *K. Salow*, en la "*Bibliothèque de Dialectologie Romane*". N.º 1. Hamburg, 1912.

83. *Mapa de les terres de llengua catalana.*

1/500.000

Publicat per l'*Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana*. Interessant mapa mural escolar que senyala el límit lingüístic del català. Dimensions: 0'88 × 1'12 m. Sense data.

84. *Mapa de les terres de llengua catalana.*

(Fronteres del català enfront del llenguadocià, gascó, aragonès, castellà i sard). Acompanya l'article "L'estudi de la llengua i l'excursionisme", per *Antoni Griera*, prev. Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya, abril i maig de 1916. Dimensions: 0'23 × 0'16 m.

85. *Carta comarcal de Catalunya.*

1/500.000

Per *N. Font i Sagué*, Pvre. Il·lustrà el treball "Determinació de les comarques naturals i històriques de Catalunya", premiat als Jocs Florals de Barcelona. Any 1897. (Li serveix de fons el mapa del Dépôt des Fortifications, n.º 25 d'aquest catàleg). Es guardat inèdit al Centre Excursionista de Catalunya.

En el presente informe se ha tratado de exponer los resultados de la investigación realizada en el curso de 1954-1955, en el marco del programa de trabajo establecido en el Plan de Investigación de la Universidad de Barcelona para el año 1954.

El presente informe se divide en tres partes: la primera trata de la metodología utilizada, la segunda de los resultados obtenidos y la tercera de las conclusiones a las que se ha llegado.

En la primera parte se ha tratado de exponer los métodos utilizados en la investigación, tanto en lo que respecta a la selección de la muestra como a la forma de recolectar los datos.

En la segunda parte se han expuesto los resultados obtenidos en la investigación, tanto en lo que respecta a la frecuencia de los fenómenos estudiados como a la forma de manifestarse.

En la tercera parte se han expuesto las conclusiones a las que se ha llegado, tanto en lo que respecta a la importancia de los fenómenos estudiados como a la forma de manifestarse.

INDEX

Mapes topogràfics moderns de Catalunya	3
Costes.	22
Apèndix	28
I. Mapes diversos i a escales menors de 1/500.000	28
II. Pireneus centrals	30
III. Mapes amb toponímia correcta	31
IV. Mapes científics	33

INDEX

1	Mapes topogràfics existents de Catalunya
20	Castell
22	Castell
23	I. Mapes diversos i cartes de Catalunya
24	II. Plantes i arbres
25	III. Plantes i arbres
26	IV. Plantes i arbres
27	V. Plantes i arbres

